1260-61 / 1844-45 TEMETTUAT KAYITLARINA GÖRE AĞCAKAVAK KÖYÜNÜN SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI

*1260-61 / 1844-45 Social and Economic structure of Ağcakavak Village
according to Temettuat Registers*

Rafet Metin

Prof. Dr., Bayburt Üniversitesi, Türkiye
e-mail: rafet_metin71@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2164-4994

Near East Historical Review

11/3, July / Temmuz 2021
e-ISSN: 2717-6363 (Online)
www.nehrreview.com

Article Type - Makale Türü : Research Article / Araştırma Makalesi
Received Date - Geliş Tarihi : 14.05.2021
Accepted Date - Kabul Tarihi : 24.06.2021
Pages - Sayfa : 37 - 46

: <http://dx.doi.org/10.29228/nehrreview.51402>

Citation - Atıf: Rafet Metin, “1260-61 / 1844-45 Temettuat Kayıtlarına Göre Ağcakavak Köyünün Sosyal Ve Ekonomik Yapısı”, *Near East Historical Review*, 11/3, July, 2021, pp. 37 - 46

1260-61 / 1844-45 TEMETTUAAT KAYITLARINA GÖRE AĞCAKAVAK KÖYÜNÜN SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI

*1260-61 / 1844-45 Social and Economic structure of Ağcakavak Village
according to Temettuat Registers*

Rafet Metin

Prof. Dr., Bayburt Üniversitesi, Türkiye
e-mail: rafet_metin71@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2164-4994

Öz

Temettuat Defterleri XIX. yüzyıl Osmanlı sosyal ve ekonomik tarihinin önemli kaynaklarından biridir. Vergi kaynaklarını yeniden tespit ederek halkın üzerindeki vergi yükünü hafifletmek ve vergi dağılımında yaşanan adaletsizliği önlemek amacıyla hazırlanan temettuat kayıtları sosyo-ekonomik ve demografik yapının da ortaya konulmasında önemli bilgiler sunmaktadır. Kayıtlarda anılan dönemde bölgelerin mal-mülk, hayvan, arazi ve insanların şahsi mal varlıklarının kaydedilmesi ile sosyo-ekonomik hayat, nüfus ve tarımsal ekonomi ile ilgili bütün karakteristik özellikler ortaya konulmaktadır. Kayıtlarda ayrıca mükelleflerin adları, lâkapları, meslekleri hakkında da bilgi alabilmek mümkün olmaktadır. Bu çalışmada, H.1260-1261/M.1844-1845 yılında Kalecik Keskini Kazasına tabi Ağcakavak karyesinin 756 numaralı temettuat defterinden faydalanılarak, sosyal ve ekonomik yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Toplam 29 hanesi olan karyede sakin olan insanların geçimlerini büyük ölçüde tarım ve hayvancılıktan sağladıkları anlaşılmaktadır. Köyde tarımsal manada buğday, arpa üretimi yapılmaktadır. Hayvancılık alanında ise daha çok küçükbaş- büyükbaş hayvanlar ile yük ve binek hayvanları yetiştirilmektedir. Meslek dalı olarak ziraat erbabının fazlalığı dikkat çekmektedir. Bunun yanında, imam, hizmetkâr ve çoban gibi meslek kollarında görev yapan kimselerinde olduğu kayıtlardan anlaşılmaktadır. Köyde vergi mükellefi hane reislerinin tarım, hayvancılık ve meslek gelirleri ile birlikte ödemiş oldukları vergi çeşitleri tespit edilerek vergi yükleri de ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ağcakavak karyesi, Temettuat defterleri, Mesleki Yapılanma

Abstract

Temettuat Registers are one of the important sources of the social and economic history of nineteenth-century Ottoman. The registries, prepared with the aim of relieving tax burden through detecting tax resources and preventing unfairness having been experienced in tax distribution, also offer significant information to reveal socio-economic and demographic structure. Along with the record of properties, livestock, field, and individual estates, all the characteristic features regarding socio-economic life, population, and agricultural economy are exhibited. Furthermore, it is possible to get information about the responsible ones' names, titles, and their professional lives through registries. In this study, Ağcakavak's social and economic structure is meant to be exhibited with the utilization of the 756th registry bearing information about Kalecik Keskini sub-province in 1844-1845. It is understood that citizens residing in the sub-province, with 29 households, engaged in agriculture and rearing livestock. Barley and wheat were cultivated in the sense of agriculture, whereas mounts and pack animals were used in raising livestock. Engagement in agriculture as the majority has been emphasized. Moreover, it is understood from the records that there were citizens working as Imam, butlers, and shepherds. Tax burdens, paid through the income having been gained from agriculture, raising livestock and professional service, are trying to be shown with the identification and classification tax types

Keywords: Ağcakavak village, Temettuat Registers, Occupational structuring

1. Giriş

Temettü' kâr etmek anlamına gelen Arapça bir kelimedir. Temettuat ise; kârlar, kazançlar anlamına gelmektedir.¹ Tanzimat'a kadar değişik adlarla halktan alınan vergilerin yerine getirilen Temettü vergisinin kaydedildiği defterlere, "Temettuat Defterleri" adı verilmiştir. Bu defterler 19. yüzyıl ortalarında Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu iktisadi, sosyal ve ticari hayatı ortaya koymaktadır.² Temettuat defterleri genel itibarıyla bir bölgenin demografik yapısı, hane reisinin menkul ve gayr-i menkul kaynakları, yıllık kazancı, işletmelerin büyüklüğü, iş gücü ve ayrıntılı vergi yükü, kişilerin mesleği, yetiştirilen ziraî ürün ve hayvanlar ile ticarî ve sınaî müesseseler hakkında bilgiler sunmaktadır.³ Ayrıca anılan defterlerden Osmanlı ülkesinde yaşayan nüfusun yerleşim düzeni, ziraî üretim durumunu, hanelerin servet ve gelirleri ile vergilendirme konularında çok zengin bilgiler elde etmek mümkün olmaktadır.⁴ Kısaca bu defterlerden bir bölgenin Demografik etnik yapısı, fert düzeyinde menkul ve gayr-i menkul kaynaklar, ferdin yıllık kazancı, işletmelerin büyüklüğü, toplam ve ayrıntılı vergi yükünü, işgücünü, kişilerin mesleği, yetiştirilen ziraî ürün ve hayvanlar, Ticari ve sınaî müesseseler hakkında önemli veriler elde edilmektedir.⁵ Defterlerde, mahallelerdeki toplam hane sayısı, arazi miktarı, hane reislerinin meslekleri, yükümlü oldukları vergi miktarları gibi birçok konuda teferruatlı bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca her hane reisinin adı ve unvanı, sahip olduğu mal varlığı, ne kadar emlak ve arazisi olduğu ve bu arazinin ekili olan bölümleri ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Meslekler, hane reisinin isminin üzerine eğik olarak yazılmıştır. Tarımla geçinen hane reislerinin meslek bölümü "erbab-ı ziraattan idüğü", esnaflıkla geçinenlerinki ise "erbab-ı ticaretten idüğü" olarak belirtilmiştir. Ticaret ve ziraatın her ikisiyle geçimini sağlayanlar "erbab-ı ziraat ve ticaretten idüğü" şeklinde belirtilmiştir. Çalışmamızın ana kaynağını teşkil eden Temettuat Defterlerinden BOA, ML VRD.TMT. 756 numaralarda kayıtlı "Kalecik Keskini Kazasına tabi Ağcakavak karyesinin sosyal ve ekonomik yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada Ağcakavak köyünün nüfusu ile birlikte köyde kullanılan isimler, lakaplar, meslekî yapılanma, köyde yaşayan hane reislerinin tarım, hayvancılık ve meslek gelirleri ile birlikte ödemiş oldukları vergi çeşitleri tespit edilerek vergi yükleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. Ağcakavak Karyesi

2.1. Nüfus

Ağcakavak karyesinin nüfusu ile ilgili 1845 yılında 29 haneye tekabül eden 145 neferlik bir nüfus söz konusudur. Günümüzde Kırıkkale ili Balışeyh ilçesinin şirin köylerinden birisi olan anılan köyün 2007 yılına ait nüfusu 174 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 1. Ağcakavak Karyesinde 1845-2007 Yıllarındaki Tahmini Nüfus

Yıllar	Tahmini nüfus
1845	145 nefer
2007	174

¹ Ferit Devellioğlu, "Temettü'-Temettuat", *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat* (13. Baskı.) Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 1996, s.1073.

² Mübahat S. Kütükoğlu, "Osmanlı Sosyal ve İktisadi Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri", cilt LIX/225, *Belleten*, Ankara 1995, s. 395.

³ Abdulkadir Gül, "Temettuat Defterlerine Göre Pasinler'in (Hasankale) Sosyal ve Ekonomik Yapısı". *Karadeniz Araştırmaları*, C. 6, S.23, 2009, s.81.

⁴ Tevfik Güran, 19. Yüzyıl Temettuat Tahrirleri", *Osmanlı Devleti'nde Bilgi ve İstatistik*, Ankara 2000, s.79.

⁵ İlbeyi Özer, "Temettuat Defterlerinde Somuncu Babanın Nesebi (1844)", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4-5, 2000, s. 596.

2.2.Şahıs Adları ve Kullanılan Lakaplar

756 numaralı temettüat defterinde hane reislerinin isimleri babalarının adları ve lakaplarıyla birlikte yazılmıştır. Bu nedenle köyde yaygın olarak kullanılan baba ve oğul isimlerini tespit etmek mümkün olmuştur.

Tablo 2: Ağcakavak Karyesinde Kullanılan Şahıs İsimleri

İsim	Sayı	%
Osman	5	12.1
Mehmed	4	9.7
Ahmed	3	7.3
Süleyman	3	7.3
Mehmed	2	4.8
Hasan	2	4.8
Seyyid	2	4.8
Emir	2	4.8
Halil	2	4.8
Ömer	2	4.8
Bekir	1	2.4
Ebuzeyd	1	2.4
Ali	1	2.4
Şaban	1	2.4
İlyas	1	2.4
Hamza	1	2.4
Memiş	1	2.4
Abdülmuttalib	1	2.4
Veli	1	2.4
Abdullah	1	2.4
Murad	1	2.4
Yusuf	1	2.4
Mustafa	1	2.4
Hatem	1	2.4
Toplam	41	

Tablo 2’de yer alan verilerden anlaşıldığı üzere Ağcakavak karyesindeki vergi nüfusunun tamamı erkektir. İsimleri incelediğimizde birinci sırada Osman ismi gelmektedir. İkinci sırada Mehmed ismi yer alırken üçüncü sırayı ise Ahmed ve Süleyman isimleri almaktadır.

2.3.Ağcakavak Karyesinde Kullanılan Lakaplar

Ağcakavak’ta hane reislerinin toplumda tanınmasını sağlayan aile ve sülale adlarının dini özellik taşıdığı görülmektedir. Hacı ve fakı ve ağa gibi unvanlar Tablo-3’te yer almaktadır.

Tablo 3: Ağcakavak Karyesinde Kullanılan Lakaplar

Ali kethüda oğlu Seyyid	Demirci oğlu Seyyid	Demirci oğlu Mehmed
Demirci oğlu Şaban	İlyas oğlu Hamza	Karabey oğlu Satılmış
Çuhadar oğlu Halil	Sağır oğlu Abdulmuttalib	Sağır oğlu Halil
Kel Veli oğlu Ömer	Sakallı oğlu oğlu Osman	Karagöz oğlu Abdullah
Hatip oğlu Mehmed	Deli Bekir oğlu Bekir	Kara Osman oğlu Osman

2.4. Ağcakavak Karyesinde Mesleki Yapılanma

Ağcakavak karyesinde ikamet eden toplam 29 haneden 9 hane geçimini hizmetkârlıkla sağlarken 1 hane sanat erbabı olup 1 hanede redif askeri olarak kaydedilmiştir.⁶

2.5. Hayvancılık ve Hayvan Dağılımı

Belgelerden anlaşıldığına göre 1845-1846 yıllarında Ağcakavak karyesinde yaşayan haneler geçimlerini tarım ve hayvancılıktan sağlamaktaydılar. Genel olarak süt ve süt ürünleri ihtiyaçlarını karşılamak için inek ve koyun, binek hayvanı ihtiyaçlarını karşılamak için merkep, çiftsürmede faydalanabilmek için öküz kullandıkları anlaşılmaktadır. Ağcakavak karyesinde toplam 56 olan hayvan varlığının büyük çoğunluğunu büyükbaş hayvanlar oluşturmaktadır. % 58,9'u büyükbaş (33 adet), % 12,5'i küçükbaş (7 adet) ve %28,5'i yük ve binek (16 adet) hayvanı olarak sıralanmaktadır. Büyükbaş hayvan çeşidinde, karasığır öküzü, sağman inek ön planda yer alırken küçükbaş hayvan çeşidinde ise, sağmal keçi tercih edilmektedir. Binek ve yük hayvanı olarak ise merkep ve kısarak beslenmektedir.

Tablo 4: Ağcakavak'ta Hane Reislerinin Sahip oldukları Hayvan Çeşitleri

Hayvan çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Toplam Hane Başına Düşen Baş
Büyükbaş	33	8	4.12
Küçükbaş	7	1	7
Yük-Binek Hayvanı	16	14	1.14
Toplam Sayı	56		

Tablo 5: Ağcakavak'ta Hane Reislerinin Sahip oldukları Büyükbaş Hayvan Çeşitleri

Büyükbaş Hayvan çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Ortalama
Karasığır öküzü	15	8	1.8
Sağmal inek	13	9	1.4
Sağmal camus	5	5	1
Toplam	33		

⁶ BOA, *ML VRD.TMT*, 756:7-15.

Belgelerden anlaşıldığı üzere anılan dönemde Ağcakavak'ta özellikle karasığır öküzü ahalinin tarım yaparken kullandığı vazgeçilmez iş gücü kaynaklarından biri durumundadır. Köyde toplam 29 haneden 15 hanede karasığır öküzüne tesadüf edilmektedir. Köyde 13 baş sağmal inek 9 ailenin elinde bulunmaktadır. Köyün süt ve süt ürünleri ihtiyacının sağlanmasında bu ailelerin önemli rol oynadığı düşünülebilir.

Yük ve Binek Hayvanlarına gelince; Ağcakavak'ta 1845 yılında toplam 16 adet yük ve binek hayvanından 15 tanesi de merkep 1 tanesi ise kısarak olarak kaydedilmiştir.

Tablo 6: Ağcakavak'ta Hane Reislerinin Sahip oldukları Yük ve Binek Hayvanı Çeşitleri

Hayvan çeşidi	Sayı	Hayvan Sahibi Hane	Ortalama
Dişi merkeb	15	14	1.07
Kısarak	1	1	1
Toplam	16		

Küçükbaş hayvanlar bakımından bakıldığında Ağcakavak'ta toplam 7 adet olan küçükbaş hayvanların tamamı iki hanede bulunmaktadır.

Tablo 7: Ağcakavak'ta Hane Reislerinin Sahip oldukları Küçükbaş Hayvan Çeşitleri

Küçükbaş hayvan çeşidi	Sayı	Hane	Ortalama
Sağmal keçi	7	2	3.5
Toplam	7		

2.6. Arazi Dağılımı ve Toprak Kullanımı

Ağcakavak'ta hane reislerinin % 85.02'si (13) buğday ve arpa tarımı ile alakalı zirai faaliyet içerisinde. Köyde ikamet eden hanelerden % 8.09'u bağcılık (23). %6.8'i ise (12) penbe (pamuk) ile iştigal etmektedir.

Tablo 8: Ağcakavak'ta Ekili ve Dikili Tarım Alanlarının Dağılımı

Ekilebilir Arazi Türü	Miktar (Dönüm)	Hane	Ortalama	%
Tarla (buğday- arpa)	420	13	32.3	85.02
Bağ	40	23	1.7	8.09
Penbe (pamuk)	34	12	2.8	6.8
Toplam	494			

2.7. Gelirler

2.7.1. Tarım Gelirleri (Hasılatı)

1844-1845 yılları arası Ağcakavak'ta ekili (tarla) tarım alanları 420 dönüm olup 4.386 kuruş gelir elde edilmiştir. Ayrıca 40 dönüm bağdan 1.026 kuruş, 34 dönüm penbe (pamuk) tan 430 kuruş gelir elde edilmiştir.

Tablo 9: Ağcakavak'ta Ekili-Dikili Tarım Alanlarının Hasılatı

Ekilebilir Arazi Türü	Miktar (Kuruş)	Miktar (Dönüm)	Ortalama
Tarla (buğday-arpa)	4.386	420	10.4
Bağ	1.026	40	25.65
Penbe (Pamuk)	430	34	12.6
Toplam	5.842		

Temettuat defterlerinde köylüden alınan hububat öşrü verilerinden üretilen hububatların ne kadar olduğu tespit edilebilir. Öşür bölgelere göre değişmekle birlikte ortalama her ürün üzerinden %10 oranında alınmaktadır. Bu nedenle Tablo 10'da vergiye esas olan toplam kilenin 10 katı alınarak toplam hububat üretimi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 10: Ağcakavak'ta Üretilen Toplam Hububat Miktarı

Ekilebilir Arazi Türü	Kile ⁷	Kile x 10	Kg
Hınta (Buğday)	43	430	11.032,08
Şair (Arpa)	35	350	7.787,5
Penbe(pamuk)	35	350	7.787,5
Toplam	113		

2.7.2. Hayvancılık Hasılatı

Ağcakavak'ta tarımdan sonra ikinci sırada yer alan hayvancılık gelirleri 586 kuruş olarak tespit edilmiştir. Hayvancılık hasılatı büyükbaş ve küçükbaş olarak iki grupta incelenebilir. Tablo 11'deki veriler incelendiğinde görüleceği üzere, hayvancılık hasılatında ilk sırayı büyükbaş hayvanlar almaktadır (204 kuruş). İkinci sırada yük-binek hayvanlar (140) kuruş, üçüncü sırada küçükbaş hayvanlar (42 kuruş) gelmektedir. Köyde 1 adet sağmal ineğin fiyatı ile 1 adet dişi merkebin fiyatının aynı olması (8 kuruş) ilginçtir. Bölge ile alakalı olarak daha önce yaptığımız aynı türden çalışmalarda ender görülen bir durum olarak izah edilebilir. Çünkü diğer yerleşim birimlerinde 1 adet sağmal ineğin fiyatı ortalama 20 ile 30 kuruş olarak değişim göstermektedir.

⁷Bu çalışmada hesaplamalar yapılırken buğday 1 kile=25, 656 kg.; arpa ve Penbe (Pamuk) için ise 1 kile=22,25kg. olarak alınmıştır.

Tablo 11: Ağcakavak'ta hayvancılık hasılatı dağılımı

Hayvan çeşidi	Hasılat miktarı kuruş	Hayvan Sahibi Hane	Ortalama
Büyükbaş	204	9	22.6
Küçükbaş	42	2	21
Yük-binek	140	14	10
Toplam Sayı	586		

2.7.3. Meslek Hasılatı

Ağcakavak karyesinde ikamet eden toplam 29 haneden 9 hane geçimini hizmetkârlıkla sağlarken 1 hane sanat erbabı olup 1 hanede redif askeri olarak kaydedilmiştir. Geri kalan haneler ise ehl-i ziraat olarak kaydedilmiştir. Köyün 10,11,13,14,15,20,26,27,28 numaralı hanelerinde ikamet eden Çuhadar oğlu Halil, Sağıroğlu Abdulmuttalib, Kel Veli oğlu Ömer, Sakallı oğlu Osman, Deli Ahmed oğlu Süleyman, Hatem oğlu Ahmed, Deli Bekir oğlu Bekir, Emir Mehmed oğlu Süleyman, hizmetkârlıkla hayatlarını idame ettirmişler bu vazifeden yılda toplam 1.004 kuruş gelir elde etmişlerdir. Ömer Mehmed oğlu Osman Redif askeri olarak yıllık 127 kuruş gelir elde ederken ehl-i sanat olarak kaydedilen Kara Osman oğlu Osman'ın ise yıllık 100 kuruş gelir elde etmiş olduğu kayıtlardan anlaşılmaktadır.

3.1. Vergi-yi Mahsusa

1256/1840 yılından itibaren uygulanmaya başlayan ve bazı istisnalar haricinde ekonomik durumlarına göre herkesten alınan vergi-yi mahsusa Tanzimat idarecileri tarafından örfi vergiler yerine konulmuş olup, "An-cemaatin vergi", "Vergü-yi Mahsusa", "Vergü" ve "Komşuca alınan vergü" gibi adlar verilmiştir.⁸ Bu verginin miktarı liva ölçeğinde belirlenirdi. Bu miktar livaya bağlı kazalar arasında paylaştırılırdı. Sonra kazanın müdür ve meclis azaları, nüfusun etnik özelliğine göre imam, papaz ve kocabaşı gibi kişilerin katıldığı toplantıda kasaba ve köylere düşen miktar tespit edilir en sonunda da köy ve mahalle düzeyinde kişilerin ödeme güçlerine göre paylaştırılırdı.⁹

Ağcakavak'ta tespit ettiğimize göre toplam vergi-yi mahsusa bedeli 1.500 kuruştur. Vergi-yi mahsusa olarak en düşük vergi 16 kuruş, en yüksek vergi ise 372 kuruştur. 26 numaralı hanede kayıtlı bulunan ve hizmetkârlık yapan Deli Bekir oğlu Bekir'e vergi-yi mahsusa bedeli olarak en düşük dilim olan 16 kuruşluk vergi bedeli takdir edildiği kaydedilmiştir.¹⁰ 23 numaralı hanede kayıtlı olan ve ziraatle işgal eden Emir Ahmed oğlu Osman'a vergi-yi mahsusa bedeli olarak 372 kuruş vergi takdir edilmiştir.¹¹

⁸ Said Öztürk, "Temettuat Tahrirleri", *Akademik Araştırmalar Dergisi Osmanlı Özel Sayısı*, 2000, s. 537.

⁹ Said Öztürk, *Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik*. İstanbul 2000, s. 174-175.

¹⁰ BOA, *ML VRD.TMT*, 756:12).

¹¹ BOA, *ML VRD.TMT*, 756: 13).

Tablo 12. Ağcakavak'ta hane reislerinin verdiği toplam öşür ve aded-i ağnam vergisi

Ekili tarım öşürü ve aded-i ağnam vergisi	Miktar (Kuruş)	Hane	Ortalama	%
Hınta (buğday)	402	13	30.9	48.7
Şair (arpa)	280	13	21.5	33.9
Bağ	111	22	5.04	13.4
Penbe (pamuk)	30	9	3.3	3.6
Aded-i ağnam	1.5	1	1.5	0.18
Toplam	824.5			

Toplu olarak verdiğimiz vergi türlerinden ekili tarım üzerinden alınan öşür vergisi ile alâkalı olarak hınta (buğday) % 48.7 ile ilk sırada gelmektedir. Onu %33.9 ile şair (arpa), % 13.4 ile bağ, %3.6 ile penbe (pamuk) izlemektedir. Ağnam vergisi ise % 0.18 olarak tespit edilmiştir. Bu verilerden anlaşıldığına göre Ağcakavak'ta en düşük vergi çeşidi ağnam olurken en yüksek vergi çeşidi ise hınta (buğday) olarak görülmektedir.

Tablo 13. Ağcakavak'ta İkâmet Eden Kimselerin Hane Sırasına Göre Toplam Temettuatları

Hane No	Kişi Adı	Temettuat Toplamı Kuruş
1	Bekir oğlu Mahmud	Vefat
2	Ebu Zeyd oğlu Ahmed	Muhtar-905
3	Ali kethüda oğlu Seyyid	Ziraat-254
4	Demirci oğlu Seyyid	Ziraat-900
5	Demirci oğlu Mehmed	Ziraat-961
6	Demirci oğlu Şaban	Ziraat-700
7	İlyas oğlu Hamza	Ziraat-786
8	Süleyman oğlu Memiş	Beşbıçak karyesine nakil
9	Karabey oğlu sabi Satılmış	Yetim
10	Çuhadar oğlu Halil	Hizmetkâr-299
11	Sağır oğlu Abdulmuttalib	
12	Sağıroğlu Halil	Ziraat-350
13	Kel Veli oğlu Ömer	Hizmetkâr-316
14	Sakallı oğlu Osman	Hizmetkâr-250
15	Deli Ahmed oğlu Süleyman	Hizmetkâr-200
16	Karagöz oğlu Abdullah	Ziraat-750
17	Murad oğlu sabi Yusuf	Yetim

18	Kılınç oğlu Mustafa	Ziraat-600
19	Hatem oğlu Hasan	Ziraat-341
20	Hatem oğlu Ahmed	Hizmetkâr-311
21	Deli Hasan oğlu Hasan	Hizmetkâr-177
22	Emir oğlu Mehmed	Ziraat-318
23	Emir Ahmed oğlu Osman	Ziraat-910
24	Emir Mehmed oğlu Osman	Redif askeri
25	Hatip oğlu Mehmed	Ziraat-502
26	Deli Bekir oğlu Bekir	Hizmetkâr-127
27	Emir Mehmed oğlu Süleyman	Hizmetkâr-177
28	Kara Osman oğlu Osman	Sanatkâr-100
29	Abdullah oğlu sabi Abdullah	Yetim

Sonuç

Ağcakavak karyesinin nüfusu ile ilgili olarak 1845 yılında 29 haneye tekabül eden 145 neferlik bir nüfus söz konusudur. Günümüzde Kırıkkale ili Balışeyh ilçesine bağlı olan köyün 2007 yılına ait nüfusu 174 olarak tespit edilmiştir.

Ağcakavak karyesinin iktisadi ve sosyal yapısı incelendiğinde geçim kaynağının tarım ve hayvancılığa dayalı olduğu görülmektedir. Ziraî üretimin en önemli kısmını ekili tarım alanları oluşturmaktadır. Ekili tarım alanları bakımından Ağcakavak'ta başta buğday olmak üzere arpa ve penbe (pamuk) üretilmektedir. Ekili (tarla) tarım alanları 494 dönüm olup 5.842 kuruş gelir elde edilmiştir.

Ağcakavak karyesinde hayvancılık hasılatı bakımından ilk sırayı büyükbaş hayvanları almaktadır (204 kuruş). İkinci sırada yük binek hayvanları (140 kuruş) ve üçüncü olarak küçükbaş hayvanları gelmektedir (42 kuruş).

Ağcakavak'ta ekili tarım üzerinden alınan öşür vergisi ile alâkalı olarak hinta (buğday) % 48.7 ile ilk sırada gelmektedir. Onu %33.9 ile şair (arpa), % 13.4 ile bağ, %3.6 ile penbe (pamuk) izlemektedir. Ağnam vergisi ise % 0.18 olarak tespit edilmiştir. Bu verilerden anlaşıldığına göre Ağcakavak'ta en düşük vergi çeşidi ağnam olurken en yüksek vergi çeşidi ise hinta (buğday) olarak tespit edilmiştir.

Miktarı liva ölçeğinde belirlenen ve livaya bağlı kazalar arasında paylaştırılan vergi-yi mahsusa bedeli olarak 1.500 kuruş değer biçilmiştir.

Sosyal yapı olarak bakıldığında Ağcakavak'ta kara, Karabey, karagöz, çuhadar, demirci, sağır, sakallı, kel gibi lakaplar ise muhtemelen ailelerin geçmişten beri kullana geldikleri lakaplar olarak görülmektedir. Sonuç olarak Orta Anadolu'da küçük ölçekli bir köy olan Ağcakavak'ın 1844-1845 yılları arasında sosyo-ekonomik yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu vesile ile ileride yapılacak çalışmalara katkı sunmak hedeflenmiştir.

Kaynakça

1. Belgeler

BOA, *ML VRD.TMT*,756.

Makale ve Kitaplar

Devellioğlu, Ferit. "Temettü'-Temettüat", *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat* (13. Baskı.) Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 1996,

Gül, Abfülkadir. "Temettuat Defterlerine Göre Pasinler'in (Hasankale) Sosyal ve Ekonomik Yapısı" . *Karadeniz Araştırmaları*, C. 6, S.23, 2009, ss. 77-98.

Güran, Tevfik "19. Yüzyıl Temettuat Tahrirleri", *Osmanlı Devleti 'nde Bilgi ve İstatistik*, Ankara 2000, ss.73-94.

Kütükoğlu, Mübahat s., "Osmanlı Sosyal ve İktisadî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri", C. LIX, S.225, *Belleten*, Ankara 1995, ss. 394-412.

Özer, İlbeyi. "Temettuat Defterlerinde Somuncu Babanın Nesebi (1844)" , *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4-5, 2000, ss.593-609

Öztürk, Said, *Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik*. İstanbul 1996, ss. 174-175.

Öztürk, Said. (2000). T'emettuat Tahrirleri", *Akademik Araştırmalar Dergisi* Osmanlı Özel Sayısı, 2000, ss.537-591.